

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ ЧИТАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ТЕКСТІВ

Статтю присвячено розробленню й апробації технології навчання студентів-германістів читання прецедентних текстів. Зазначено, що в процесі навчання читання цих текстів відбувається удосконалення компетентності в читанні та розвиток лінгвосоціокультурної компетентності, глибоке пізнання культури народу, формування уявлення про інтегрований характер мови та культури, зміцнення знань екстралінгвального характеру. Аргументовано, що в цей час у студентів формується пресупозиційна готовність до комунікації у німецькомовному дискурсі, закріплюються риси вторинної мовної особистості. Прецедентні тексти класифіковано у трьох групах: власне прецедентний текст, текст-опис прецедентного феномену, текст, який містить прецедентні феномени. Уточнено критерії добору прецедентних текстів: критерій хрестоматійності, критерій інтертекстуальності, критерій реінтерпретації, критерій відтворюваності. Визначено, що технологія навчання читання прецедентного тексту реалізується на трьох етапах (дотекстовому, текстовому й післятекстовому) і в низці завдань для проєктної діяльності студентів. У процесі апробації доведено, що студенти-германісти загалом набули додаткових екстралінгвальних знань, пов'язаних з появою та реінтерпретацією твору, усвідомили цінність твору та його прецедентність. Виявлено, що структурування навчальної діяльності в низці проєктів є корисним для формування навчальної автономії у процесі оволодіння німецькою мовою.

Ключові слова: навчання читання, оволодіння німецькою мовою, прецедентний текст, проєктна діяльність

Вступ

Постановка проблеми. Лінгвосоціокультурна парадигма навчання іноземних мов передбачає підготовку фахівців, які володіють не лише мовленнєвими навичками й уміннями, але й глибокими знаннями про культуру країни, мова якої вивчається, уміннями користуватися мовою в її культуроносії функції. Вивчаючи мову, майбутній фахівець-германіст пізнає культуру Німеччини, набуває навичок розуміння та вживання культурно маркованих мовних одиниць, умінь користуватися мовою у різних комунікативних ситуаціях, – усе це значно покращує рівень комунікативної компетентності здобувачів освіти. Перед ученими-методистами постає завдання пошуку ефективних засобів формування лінгвосоціокультурної компетентності. Саме до таких засобів слід зарахувати *прецедентний текст*, тобто текст, часто вживаний у культурному середовищі та відомий переважній

більшості носіїв мови. Прецедентний текст є джерелом лінгвальної та екстралінгвальної інформації: він містить культурно марковані мовні одиниці, культурні символи, концепти, а також знання про культуру народу загалом. Прецедентні твори, зокрема літературного та фольклорного характеру, "виходять" за межі літератури, вони зазвичай зазнають реінтерпретації в інших видах мистецтва – архітектурі, скульптурі, живописі, музиці, кіно тощо, таким чином даючи поштовху для розвитку інших напрямів мистецтва. Таким чином, робота з прецедентним текстом повинна мати комплексний характер, тобто читання цього тексту має інтегруватися з набуттям студентами екстралінгвальних знань про його інтерпретацію в інші види мистецтва. Тож прецедентний текст як засіб формування лінгвосоціокультурної компетентності має значний навчальний потенціал. І хоча прецедентні феномени загалом та

прецедентні тексти зокрема були предметом спеціального дослідження лінгвістів та методистів, однак проблема навчання студентів-германістів читання існує у ширшому контексті: компетентність читання зумовлює пришвидшення формування умінь спілкування у німецькомовному дискурсі.

Отже, пошук ефективних методик формування лінгвосоціокультурної компетентності студентів-германістів, а також потреба в розробленні технології формування лінгвосоціокультурної компетентності в читанні засобами прецедентного тексту обумовлюють актуальність дослідження.

Огляд досліджень і публікацій. До проблеми навчання прецедентних феноменів у лінгводидактиці зверталася низка дослідників – Буднік (2010), Гостра (2021), Кухарчук (2021), Лазаренко (2015), Мельниченко та Гунченко (2023), Нікітіна (2015). Серед основних досягнень у методиці навчання прецедентних феноменів варто виокремити такі:

- здійснено класифікацію прецедентних феноменів (Буднік, 2010; Гостра, 2021; Гладка, 2018);
- запропоновано методи навчання прецедентних феноменів (Гостра, 2021);
- розроблено прийоми навчання прецедентних феноменів, комплекси вправ та завдань (Буднік, 2010; Мельниченко, Гунченко, 2023;);
- розроблено підходи та критерії добору прецедентних феноменів (Гостра, 2021), прецедентних текстів (Буднік, 2010);
- укладено корпус українських національно-прецедентних текстів і обґрунтовано критерії його упорядкування (Буднік, 2010);
- визначено критерії розуміння прецедентних феноменів культури вторинною мовною особистістю та їх показники (Гостра, 2021);
- розроблено етапи роботи з прецедентними феноменами у процесі їх навчання (Лазаренко, 2015);

- окреслено психолого-педагогічні засади сприйняття національно-прецедентних текстів студентами філологічних спеціальностей (Буднік, 2010);

- обґрунтовано, що рівень сформованості вторинної мовної особистості зумовлюється вміннями використовувати в мовленні прецедентні феномени культури, правильно розуміти, адекватно трактувати / декодувати інформацію, закодовану в них (Гостра, 2021);

- визначено дидактичний та виховний потенціал прецедентних текстів у мовно-літературній освіті (Нікітіна, 2015; Кухарчук, 2021).

Мета статті – теоретично обґрунтувати, розробити та апробувати технологію навчання студентів-германістів читання прецедентних текстів. Завдання статті:

- структурувати діяльність навчання прецедентних текстів за етапами;
- презентувати технологію навчання читання прецедентних текстів у проєктній діяльності;
- представити результати апробації навчальної технології.

Методологія дослідження. Дослідження здійснене в контексті лінгвокультурологічної парадигми навчання мови. Мову ми розглядаємо як унікальний витвір етносу, який інтегрує світогляд, цінності, духовну сутність народу. Мова – засіб формування особистості, засіб пізнання світу, культури, долучення до певної етнічної спільноти. Прецедентний текст розглядаємо як культурне надбання певної нації, завдяки якому особистість інтегрується у культурне середовище. Навчання студентів-германістів читання прецедентних текстів здійснюється на засадах лінгвосоціокультурного та комунікативного підходів. Під час дослідження було використано: метод аналізу наукової літератури для вивчення стану дослідженості проблеми, визначення лінгвістичних та методичних передумов навчання студентів-германістів читання прецедентних текстів; комплексний – для розроблення комплексу вправ; метод тестування, якісного та

кількісного аналізу результатів дослідження. Для перевірки ефективності технології було здійснено її апробацію. Дослідження проходило у три етапи. На першому етапі вивчали стан розроблення досліджуваного питання, було обґрунтовано лінгвістичні та методичні засади навчання студентів-германістів читання прецедентних текстів. На другому етапі дослідження розроблено комплекси вправ і завдань для навчання. На третьому етапі проведено апробацію, яка здійснювалася серед студентів 2-го курсу ОР "Бакалавр" ОП "Англійська філологія та переклад, дві західноєвропейські мови" ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. В апробації взяли участь 8 студентів. Об'єктами контролю визначено розуміння змісту та ідеї твору, а також розуміння його цінності в культурному поступі нації. Критеріями оцінювання були: повнота розуміння змісту та сенсу твору, глибина розуміння цінності твору як прецедентного феномену в культурному поступі нації. Для контролю означених об'єктів було розроблено 12 тестових завдань з конструйованою відповіддю. Результати навченості за авторською технологією було порівняно із середніми показниками рівня успішності студентів у читанні.

Результати та обговорення

Прецедентний текст визначено як текст, який є "важливим для кожної особистості в когнітивному та емоційному аспектах, широко вживаний у культурному середовищі, цінний для особистості та нації загалом" (Нікітіна, 2015, с. 238). Прецедентні тексти визначають "етнокультурну специфіку ... лінгвокультурної спільноти, відображаючи історію і культуру народу, національний характер, моральні цінності і світогляд" (Буднік, 2010, с. 192). Отже, прецедентні тексти – це тексти, які відомі широкому колу представників культури, є легко впізнаваними, часто використовуються у різних типах дискурсу, мають значущість для

особистості. Такі тексти впливають на розвиток та становлення окремої особистості в плані її культурної приналежності. Важливість прецедентних текстів виявляється у їх впливі на різні види мистецтва – музику, скульптуру, образотворче мистецтво, архітектуру, літературу.

Читання прецедентних текстів реалізує низку цілей:

- удосконалення компетентності в читанні та лінгвосоціокультурної компетентності;
- більш глибоке пізнання культури, світогляду, цінностей, культурних архетипів народу, мова якого вивчається, усвідомлення культурних розбіжностей у рідній та іноземній мовах; формування уявлення про інтегрований характер мови та культури;
- формування знань експериментального характеру, які розширюють кругозір та ерудицію студентів: знань, пов'язаних з історією написання, роллю твору в культурі народу загалом та в літературному процесі зокрема, знань про вплив твору на інші види мистецтва, на формування та становлення світогляду нації або окремих її представників;
- створюють пресупозиційну готовність до комунікації з іноземцями, реалізують іміджеву функцію, тобто увиразнюють ерудованість та обізнаність людини;
- сприяють долученню суб'єктів навчання до загальнокультурного коду людства.

Прецедентні феномени поділяються на кілька груп (Гостра, 2021; Гладка, 2018; Корольова, 2012):

1) за масштабом поширення: соціумно-прецедентні (поширені в межах невеликого соціуму), національно-прецедентні (національного масштабу) та універсально-прецедентні (відомі великій кількості людей незалежно від їхньої національної чи культурної приналежності);

2) за джерелами походження: теологічні, фольклорні, міфологічні, літературні, суспільно-політичні, телевізійні, рекламні, цифрові;

3) за структурно-семантичними особливостями: текст, висловлювання, ситуація, ім'я, жанр;

4) за вербалізацією: вербальні та невербальні.

Спираючись на наведену вище класифікацію прецедентних феноменів, вважаємо доцільним для навчання читання студентів-германістів добирати національно-прецедентні та універсально-прецедентні літературні, фольклорні та суспільно-політичні тексти.

Прецедентні тексти класифіковано на три групи:

1) власне прецедентний текст: художній, фольклорний, суспільно-політичний, телевізійний тощо твір національно-прецедентного або універсально-прецедентного характеру, наприклад, *"Das Nibelungenlied"* (Пісня про Нібелунгів); балада В. Гете *"Erlkönig"* (Вільшаний король);

2) текст-опис прецедентного феномену (наприклад, опис Кельнського собору, опис Античних воріт Порта-Нігра у Трірі);

3) текст, який містить прецедентні феномени, що надають йому певної модальності, змістовності, морально-етичного, аксіологічного потенціалу (наприклад, імена відомих людей, історичних постатей, видатних подій, фольклорні та міфічні образи тощо).

Предметом дослідження стала технологія навчання читання власне прецедентних текстів, значущих для культурно-історичного поступу німецької нації.

Добір прецедентних текстів рекомендуємо здійснювати на основі критеріїв, визначених Буднік (Буднік, 2010, с. 76–78):

- *критерій хрестоматійності* (за цим критерієм добору підлягають прецедентні тексти, які вивчаються у закладах середньої освіти Німеччини, відомі кожному представникові німецькомовної спільноти);

- *критерій інтертекстуальності* (відповідно до цього критерію добору підлягають твори, цитати чи алюзії на які містяться в інших літературних творах);

- *критерій реінтерпретації* (добору підлягають тексти, імплементовані в інші види мистецтва – образотворче

мистецтво, скульптуру, архітектуру, музику, кіно тощо).

Четвертим критерієм визначаємо *відтворюваність* окремих фрагментів текстів в усному та писемному мовленні (добору підлягають твори, фрагменти яких часто вживають носії мови у вигляді крилатих виразів: у побутовому спілкуванні, засобах масової інформації).

Методику добору німецьких прецедентних текстів неможливо створити, спираючись на зміст однієї статті. Її необхідно обґрунтовувати у цілій серії досліджень – з лінгвістики, літературознавства, культурології, лінгводидактики. Тому було поставлено за мету отримати досвід упровадження навчальної технології читання однієї балади В. Гете *"Erlkönig"*, яка відповідає означеним чотирьом критеріям: твір є хрестоматійним не лише в підручниках з німецької літератури, але й вивчається у шкільному курсі літератури інших народів, бо українські школярі теж вивчають цей твір; балада характеризується ремінісцентністю, наприклад, у фрагменті пісні групи Rammstein *"Dalai Lama"* *"Und das Kind zum Vater spricht Hörst du denn den Donner nicht Das ist der König aller Winde Er will mich zu seinem Kinde"* (Семенюк, 2022); балада згадана у пародії Хайнца Ерхарда *"Der König Erl"* та Отто Балкеса *"Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? Es ist der Fleischer, er sucht sein Rind"*), їй властива інтерпретативність, наприклад, в ілюстрації Моріца фон Швінда, скульптурі, створеній Отто Шпете, музичному творі – баладі Ф. Шуберта *"Erlkönig"*; баладу відтворювано, наприклад, у крилатій фразі *"Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt!"*, яка часто вживається в німецькомовному дискурсі.

В основу технології навчання читання прецедентного тексту покладено трьохетапну модель навчання читання – дотекстовий, текстовий, післятекстовий етап (Ніколаєва, 2013).

Дотекстовий етап. На цьому етапі студентам було надано інформаційну

довідку про баладу В. Гете "Erlkönig" (Додаток), щоб усунути окремі змістові та смислові труднощі сприйняття твору. Довідку супроводжувано додатковою екстралінгвальною інформацією, яка дозволила студентам більш ефективно сприймати та розуміти твір.

Завдання 1. Мета: формування екстралінгвальних знань, необхідних для глибшого розуміння змісту та сенсу балади; удосконалення умінь читання та говоріння.

Інструкція: Lesen Sie den Text zur Schöpfungsgeschichte sowie zum weltanschaulichen und thematischen Inhalt von W. Goethes Ballade Erlkönig. Beantworten Sie die Fragen:

- Was ist die folkloristische Grundlage Goethes Ballade "Erlkönig"?
- Worin besteht die Meisterschaft des Balladeautors?

Текстовий етап передбачає читання та розуміння змісту й ідеї прецедентного твору.

Завдання 2. Мета: формування умінь читання та розуміння змісту та сенсу прецедентного твору.

Інструкція: Lesen Sie Goethes Ballade "Erlkönig" unter dem Link: <https://www.gedichte7.de/erlkoenig.html>. Beantworten Sie danach die Fragen:

- Welche mythischen Figuren kommen in der Ballade vor?
- Stimmen Sie der Meinung zu, dass die Hauptgedanken der Ballade die mythische und dämonisierte Wahrnehmung der Natur durch den Menschen und die Unfähigkeit des Menschen, den Kräften der Natur zu widerstehen, sind?

Erstellen Sie ein inhaltlich-kompositionelles Schema des Werkes.

Післятекстовий етап роботи над текстом спрямований на перевірку розуміння змісту та сенсу прочитаного, обговорення змісту прочитаного, смислове опрацювання інформації.

Для перевірки розуміння змісту та сенсу твору пропонуємо дати відповіді на запитання.

Завдання 3. Мета: перевірка розуміння змісту та сенсу твору.

Інструкція: Beantworten Sie die Fragen mündlich.

- Welches Bild erscheint dem Leser aus den ersten Zeilen der Ballade?
- Nennen Sie die Hauptfiguren der Ballade!
- Wozu verwendet der Autor im Text Elemente der Natur?
- Was sieht der Vater und was erscheint in der Fantasie des Sohnes?
- Wie überredet Erlkönig das Kind, bei ihm zu bleiben?
- Warum wählt der Autor Ihrer Meinung nach ein solches Ende?

Для смислового опрацювання інформації можна запропонувати студентам завдання на визначення ідеї, проблематики, модальності сюжету, особливостей композиції твору. Зразком такого завдання може бути таке:

Завдання 4. Мета: формування умінь смислового опрацювання інформації, умінь говоріння.

Інструкція: Beantworten Sie die Fragen: Welche Gefühle hat diese Ballade bei Ihnen ausgelöst? Welche Merkmale einer Ballade weist dieses Werk auf? Was ist der Unterschied zwischen der Wahrnehmung der Welt vom Kind und Vater?

Обговорення змісту прочитаного рекомендуємо здійснювати через призму розкриття прецедентності твору, тобто його характеристик, які зробили цей твір літературним феноменом, відомим широким масам, культурним явищем нації або людської цивілізації. Для цього пропонуємо низку проєктів, які розкривають прецедентний характер твору.

Проєкт 1. "Erlkönig" in ukrainischen Übersetzungen.

Проєкт 2. "Erlkönig": Symbolik von Figuren.

Проєкт 3. "Erlkönig" und sein Platz in der Geschichte der deutschen Literatur.

Проєкт 4. "Erlkönig" und sein Einfluss auf Malerei, Musik und Bildhauerei.

Проект 1. "Erlkönig"

в українських перекладах

Мета: формування знань про історію перекладів "Erlkönig" українською мовою. Формування умінь визначати перекладацькі прийоми та аналізувати переклад на мікрорівні та макрорівні; умінь говоріння.

Інструкція:

– *Untersuchen Sie die Geschichte der Übersetzungen von Goethes Ballade "Erlkönig" ins Ukrainische;*

– *Analysieren Sie 3-4 übersetzte Balladen von J.W. Goethe "Erlkönig" und Übersetzungstechniken sowie bestimmen Sie Übereinstimmung der Übersetzung des Originals auf der Makro- und Mikroebene;*

– *Erstellen Sie eine Vortragspräsentation über die Geschichte der Übersetzung von V. Goethes Erlkönig auf Makro- und Mikroebene.*

Орієнтовний план доповіді-презентації

1. Die Geschichte der Übersetzungen von Goethes Ballade "Erlkönig" ins Ukrainische.

2. Analyse der Übersetzung von Maxim Rylskyi (Übersetzungsmethoden lexikalischer und grammatikalischer Einheiten, Wiedergabe von Inhalt und Form, Ideen, Modalität des Werkes).

3. Analyse der Übersetzung von Panteleimon Kulish (Übersetzungsmethoden lexikalischer und grammatikalischer Einheiten, Wiedergabe von Inhalt und Form, Ideen, Modalität des Werkes).

4. Analyse der Übersetzung von Boris Grinchenko (Übersetzungsmethoden lexikalischer und grammatikalischer Einheiten, Wiedergabe von Inhalt und Form, Ideen, Modalität des Werkes).

5. Welche Bedeutung hatten diese Übersetzungen für die ukrainische Literatur?

Проект 2. "Erlkönig":

символіка образів

Мета: формування знань про символіку образів в німецькій лінгвокультурі (на матеріалі балади В. Гете "Erlkönig"), умінь визначати символічне значення

образу; удосконалення умінь читання та говоріння німецькою мовою.

Інструкція:

– *Erlernen Sie die kritische Literatur zur Symbolik der Figuren in der Goethes Ballade "Erlkönig" (Studyflix, n.d.).*

– *Analysieren Sie die Symbolik von Goethes Ballade "Erlkönig";*

– *Identifizieren Sie strittige Fragen bezüglich der Interpretation des Inhalts und der Bedeutung der Ballade;*

– *Erstellen Sie eine Vortragspräsentation über die Bildsymbolik von Goethes Ballade "Erlkönig".*

Орієнтовний план доповіді-презентації

1. J.W. Goethe "Erlkönig": Merkmale von Genre und Stil.

2. Bildsymbole von Goethes Ballade "Erlkönig" (Erlenkönig, Nacht, Wind, Nebel, Weide usw.). Künstlerische Mittel des Balladeautors.

3. Modalität von Goethes Ballade "Erlkönig". Emotionen und Gefühle, die diese Ballade hervorruft.

Проект 3. "Erlkönig" та його місце в історії німецької літератури

Мета: формування екстралінгвальних знань про історію написання, історичну епоху створення балади В. Гете "Erlkönig", про місце твору в історії німецької літератури; удосконалення умінь читання та говоріння.

Інструкція:

– *Erlernen Sie die wissenschaftliche Literatur über die historische Zeitperiode der Schaffung von Goethes Ballade "Erlkönig" (Dennis, 2022);*

– *Erforschen Sie die wissenschaftliche Literatur über die Geschichte des Schaffens von "Erlkönig" (Dennis, 2022);*

– *Erstellen Sie eine Vortragspräsentation über den Platz Goethes Ballade "Erlkönig" in der Geschichte der deutschen Literatur.*

Орієнтовний план доповіді-презентації

1. Die historische Epoche, in der Goethes Ballade "Erlkönig" entstand. Das Zeitalter der Aufklärung im Werken von J.W. Goethe.

2. Mythologische Grundlagen von Goethes Ballade "Erlkönig".

3. Der Platz der Ballade "Erlkönig" in der Geschichte der deutschen Literatur und Weltliteratur.

4. Reminiszenz der Goethes Ballade "Erlkönig".

Проект 4. "Erlkönig" та його вплив на художнє мистецтво, музику та скульптуру

Мета: формування екстралінгвальних знань про вплив балади В. Гете "Erlkönig" на образотворче мистецтво, музику та скульптуру; удосконалення умінь читання та говоріння.

Інструкція:

– *Analysieren Sie die wissenschaftliche Literatur zum Einfluss von Goethes Ballade "Erlkönig" auf bildende Kunst, Musik, Bildhauerei* (Assel & Jäger, 2018; Hasselhorn, 2017);

– *Finden Sie Kunstwerke, die der Ballade "Erlkönig" gewidmet sind (z. B. eine Illustration von Moritz von Schwind), Skulpturen (eine Figur von Otto Spete), Musikwerke (Ballade "Erlkönig" von F. Schubert); erlernen Sie die Entstehungsgeschichte dieser Werke, beschreiben Sie die Stimmungen, Emotionen, die sie in den Menschen hervorrufen.*

– *Erstellen Sie eine Vortragspräsentation über den Einfluss von Goethes Ballade "Erlkönig" auf bildende Kunst, Musik, Bildhauerei.*

Орієнтовний план доповіді-презентації

1. Kulturelle Bedeutung von Goethes Ballade "Erlkönig".

2. Der Einfluss von Goethes Ballade "Erlkönig" auf die bildende Kunst (beschreiben Sie 1-2 Werke der bildenden Kunst).

3. Einfluss von Goethes Ballade "Erlkönig" auf die Musik. Charakterisieren Sie die musikalische Ballade von F. Schubert "Erlkönig".

4. Beschreiben Sie die Skulptur "König der Elfen".

Апробування розробленої технології здійснювалася серед студентів 2 курсу ОР "Бакалавр" ОП "Англійська філологія

та переклад, дві західноєвропейські мови" ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. В ньому взяли участь 8 студентів. Об'єктами контролю визначено розуміння змісту та ідеї твору, а також розуміння його цінності в культурному поступі нації. Критеріями оцінювання були: *повнота розуміння змісту та сенсу твору, глибина розуміння цінності твору як прецедентного феномену в культурному поступі нації.*

Для контролю означених об'єктів було розроблено 12 тестових завдань з конструюваною відповіддю. За кожну правильну відповідь студент отримував 1 бал. Таким чином, максимальна кількість, яку могли набрати студенти, становила 12 балів.

1. *In welchem Jahr wurde die Ballade "Erlkönig" geschrieben?*

2. *Was ist die folkloristische Grundlage des Werkes?*

3. *Welche Bedeutung hat die Ballade "Erlkönig" in der deutschen Literaturgeschichte?*

4. *Welche Bildsymbole finden sich in der Ballade?*

5. *Was symbolisiert Ihrer Meinung nach die Figur des Erlkönigs?*

6. *Welche Merkmale der Romantik kommen in der Ballade "Erlkönig" zum Ausdruck?*

7. *Wie verkörpert der Autor die Meinung des englischen Philosophen J. Locke, dass das Gefühl "eine Geistererscheinung der Vernunft" ist?*

8. *Welche der ukrainischen Balladenübersetzungen kennen Sie?*

9. *Welche Kunstwerke kennen Sie, die nach den Motiven der Ballade "Erlkönig" geschaffen wurden?*

10. *Welchen Einfluss hatte die Ballade "Erlkönig" auf die Musikkunst?*

11. *Was wissen Sie über die Erlkönigstatue?*

12. *Welche Fakten deuten darauf hin, dass es sich bei "Erlkönig" um ein Präzedenzwerk handelt?*

Для рефлексії було поставлено два запитання, які під час оцінювання не враховувалися: *Was ist Ihnen von diesem Werk in Erinnerung geblieben? Was ist für Sie*

persönlich die Ästhetik und der Wert dieser Ballade? Результати навчання відображено в констатувальному зрізі (табл.1).

Таблиця 1. Результати навченості за авторською технологією у порівнянні із середніми показниками рівня успішності студентів у читанні

Студент	Середній рівень успішності (читання)	Оцінка за підсумками навчання за авторською технологією
1	9	10
2	8	8
3	11	12
4	11	10
5	7	9
6	10	12
7	9	10
8	8	10
Середні бали	9,125	10,125

Отже, результати зрізу показали, що в шести студентів рівень навченості зріс на 1-2 бали порівняно з їхньою загальною успішністю у читанні німецькою мовою. Можемо констатувати, що всебічний аналіз прецедентного твору, який супроводжується визначенням його місця у літературному процесі, історії написання, аналізом змісту та ідеї твору, аналізом перекладів українською мовою, аналізом системи образів, символіки, визначенням реінтерпретації іншими видами мистецтва, сприяє глибокому усвідомленню його цінності в культурі нації, для частини людської цивілізації загалом. Такий аналіз дозволяє осмислити цінність твору, його естетику, набути екстралінгвальних знань, пов'язаних з появою та реінтерпретацією твору.

Висновки

Перспективи подальших досліджень. Отже, технологія навчання читання студентів-германістів, на нашу думку, повинна ґрунтуватися на проєктній діяльності. Студенти 2 курсу мають для цього необхідні знання, можуть досліджувати текст самостійно, отже, вдосконалювати навчальну автономність. Крім того, у процесі проєктної діяльності відбувається розвиток лінгвосоціокультурної компетентності в читанні. Прецедентний текст є джерелом лінгвальної та

екстралінгвальної інформації: він містить культурно марковані мовні одиниці, культурні символи, концепти, а також знання про культуру народу загалом. Тому його ретельний аналіз повинен здійснюватися поетапно. У технології навчання читання прецедентного тексту варто використовувати трьохетапну модель навчання читання на етапах: дотекстовому, на якому засвоюється додаткова інформація про прецедентний твір з метою створення підґрунтя для більш ефективного розуміння твору; текстовому, на якому відбувається читання та осмислення твору; післятекстовому, на якому зміст прочитаного, ідеї твору допомагають зрозуміти роль тексту в спілкуванні культур, його вплив на інші види мистецтва, прецедентні риси.

Перспективою подальших досліджень є методичний супровід процесу створення корпусу німецьких національно-прецедентних текстів для навчання студентів філологічних спеціальностей.

Список використаних джерел

Буднік, А. О. (2010). *Формування дискурсних умінь студентів філологічних спеціальностей засобами національно-прецедентних текстів* [Дис. к. пед. н.]. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського.

Гладка, В. А. (2018). Прецедентні феномени як мотиватори неологізмів сучасної французької мови. *Закарпатські філологічні студії*, 2, 46–52.

Гостра, К. В. (2021). *Методика роботи з прецедентними феноменами культури під час навчання російської мови в основній школі* [Дис. д.філос.н.]. Криворізький державний педагогічний університет.

Корольова, В. В. (2012). Прецедентні феномени в мові сучасної поезії. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 29, 8–10.

Кухарчук, І. О. (2021). Формування культурологічної компетентності в учнів 9-х класів засобами національно-прецедентних текстів. *Інноваційна педагогіка*, 41(1), 45–48. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/41/1.8>

Лазаренко, С. В. (2015, 30 вересня). *Формування соціокультурної компетенції під час викладання української мови інофонам (на матеріалі прецедентних феноменів сучасного українського газетного тексту)* [Тези конференції]. Педагогіка. Теоретические и практические аспекты развития современной науки, Познань, Польша. <https://bit.ly/41dCWEI>.

Мельниченко, Г. В., Гунченко, А. П. (2023, October 30 - November 01). *Використання прецедентних феноменів культури у розвитку лінгвокраїнознавчої компетенції майбутніх учителів англійської мови і літератури* [Тези конференції]. "The VII International Scientific and Practical Conference" Problematic questions of science and problems of development", Berlin, Germany.

Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур. Теорія і практика. Підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. Ленвіт.

Нікітіна, А. В. (2015). Прецедентний текст як засіб національно-патріотичного виховання на уроках української мови. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 7(296), 236–244.

Семенюк, Т. (2022, 12–13 травня). *Інкорпорування елементів балади Й. В. Гете "Лісовий цар" у музичний твір "Далай-Лама" сучасної німецької групи Рамштайн* [Тези конференції]. International scientific and practical conference Applied Linguistics-3d: Language, IT, ELT, Zhytomyr, Ukraine. https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/al3d_abstracts-2022.pdf

Assel, J., & Jäger, G. (2018, April). *Goethe-Motive auf Postkarten und in der bildenden Kunst. Eine Dokumentation*. Goethezeitportal. <https://bit.ly/3B1p1Xj>

Dennis. (2022, July, 1). *The Erlking – Johann Wolfgang von Goethe*. Literaturwelt. <https://bit.ly/49n8RUD>

Hasselhorn, S. (2017, December 6). *Erlkönig* [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=d8lzbBnhDng>

Studyflix (n.d.). *Erlkönig*. <https://studyflix.de/deutsch/erlkonig-5013>; https://svitliteraturu.com/_ld/2/290_jpg2pdf.pdf

References

Assel, J., & Jäger, G. (2018, April). *Goethe-Motive auf Postkarten und in der bildenden Kunst. Eine Dokumentation*. Goethezeitportal. <https://bit.ly/3B1p1Xj>

Budnik, A. O. (2010). *Formuvannya dyskursnykh umin' studentiv filolohichnykh spetsial'nostey zasobamy natsional'no-pretседentnykh tekstiv* [Teaching discourse skills to philology students through national precedent texts] [PhD thesis]. South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky. (in Ukrainian)

Dennis. (2022, July, 1). *The Erlking – Johann Wolfgang von Goethe*. Literaturwelt. <https://bit.ly/49n8RUD>

Hasselhorn, S. (2017, December 6). *Erlkönig* [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=d8lzbBnhDng>

Hladka, V. A. (2018). Pretsedentni fenomeni yak motyvatory neofrazeologizmiv suchasnoyi frantsuz'koyi movy [Precedent phenomena as motivators of neophraseologisms of the modern French language]. *Transcarpathian Philological Studies*, 2, 46–52. (in Ukrainian)

Hostra, K. V. (2021). *Metodyka roboty z pretседentnyimi fenomenami kul'tury pid chas navchannya rosiys'koyi movy v osnovniy shkoli* [Methods of working with precedent cultural phenomena while teaching the Russian language in basic school]. [PhD thesis]. Kryvyi Rih State Pedagogical University. (in Ukrainian)

Korolova, V. V. (2012). Pretsedentni fenomeni v movi suchasnoyi poeziyi [Precedent phenomena in the language of modern poetry]. *Scientific Notes of the National University Ostroh Academy. Series: Philology*, 29, 8–10. (in Ukrainian)

Kukharchuk, I. O. *Formuvannya kulturolohichnoyi kompetentnosti v uchniv 9-kh klasiv zasobamy natsional'no-pretседentnykh tekstiv* [Forming 9th grades students' cultural competence by means of national-precedent texts]. *Innovative Pedagogy*, 41(1). <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/41/1.8>. (in Ukrainian)

Lazarenko, S. V. (2015). *Formuvannya sotsiokul'turnoyi kompetentsiyi pid chas vykladannya ukrayins'koyi movy inofonam (na materialy pretседentnykh fenomeniv suchasnoho ukrayins'koho hazetnoho tekstu)* [Developing socio-cultural competence in the Ukrainian as a foreign language classroom (based on the precedent phenomena of modern Ukrainian newspaper text)] [Conference Proceedings]. Pedahohyka. Teoretycheskye y praktycheskye aspekty razvytyya sovremennoy nauky, Poznań, Poland. <https://bit.ly/41dCWEI>. (in Ukrainian)

Melnychenko, H. V., & Hunchenko, A. P. (2023, October 30 - November 01). *Vykorystannya pretседentnykh fenomeniv kultury u rozvytku*

linhvokrayinoznavchoyi kompetentsiyi maybutnikh uchyteliv anhlis'ykoyi movy i literatury [The use of precedent cultural phenomena in the development of linguistic and country studies competence of future teachers of English language and literature] [Conference Proceedings]. The VII International Scientific and Practical Conference "Problematic questions of science and problems of development", Berlin, Germany. (in Ukrainian)

Nikolayeva, S. Y. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannya inozemnykh mov i kultur. Teoriya i praktyka. Pidruchnyk dlya stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methods of teaching foreign languages and cultures. Theory and practice. Textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]. Lenvit. (in Ukrainian)

Nikitina, A. V. (2015). Pretsedentnyy tekst yak zasib natsional'no-patriotichnoho vykhovannya na urokakh ukrayins'koyi movy [The precedent text as a mean of national-patriotic education at the lessons of

Ukrainian language]. *Visnyk Luhanskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 7(296), 236-244. (in Ukrainian)

Semenyuk, T. (2022). Inkorporuvannya elementiv balady Y.V. Hete "Lisovyy tsar" u muzychnyy tvir "Dalay-Lama" suchasnoyi nimetskoyi hrupy Rammshtayn [Incorporating ballad elements of Goethe's "Forest King" to Rammstein's musical piece "Dalai Lama"] [Conference Proceedings]. International scientific and practical conference Applied Linguistics-3d: Language, IT, ELT, Zhytomyr, Ukraine. https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/al3d_abstracts-2022.pdf. (in Ukrainian)

Studyflix (n.d.). *Erlkönig*. <https://studyflix.de/deutsch/erlkönig-5013>; https://svitliteraturu.com/_ld/2/290_jpg2pdf.pdf

Отримано редакцією журналу / Received: 11.10.24

Прорецензовано / Reviewed: 10.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 21.11.24

ДОДАТОК

Інформаційна довідка

"Erlkönig" ist eine Ballade, die W. Goethe 1782 im ersten Weimarer Jahrzehnt schrieb. Beim Schaffen der Ballade orientierte sich der Autor an der Handlung des dänischen Volksliedes "Die Tochter des Elfenkönigs". Goethe verwendet folkloristische Motive, interpretiert die genannten Legenden neu und verleiht ihnen eine moralische und philosophische Bedeutung. Er greift auf folkloristische Stoffe zurück, die die abergläubische Angst des Menschen vor feindlichen Naturgewalten und geheimnisvollen Fabelwesen schildern. Goethe erneuert die literarische Ballade, indem er ihren thematischen Rahmen erweitert. Waren seine Balladen früher der Liebe gewidmet, erforscht er nun dank der besonderen Möglichkeiten dieser Gattung die schicksalhaften Rätsel des Lebens, die unverständlichen Geheimnisse der Natur. Das Ereignis in der Ballade "Erlkönig" wird gleichzeitig in drei Aspekten dargestellt: in dem realen Aspekt – der Rückkehr von Vater und Sohn nach Hause, den nächtlichen Ängsten des Kindes, dem Tod des Sohnes; in dem fantastisch-mythologischen Aspekt – mythologische Bilder und Symbole, Märchenfiguren, die die Natur verkörpern; in dem moralischen und philosophischen Aspekt – die Konfrontation verschiedener Prinzipien – natürlicher und spiritueller. Die Ausdruckskraft der Ballade wird durch einen Rhythmus verliehen, der an das schnelle Laufen eines Pferdes erinnert – er betont die spannungsgeladene Dynamik der Handlung. Die besondere Geschicklichkeit des Autors zeigt sich in der Darstellung der unterschiedlichen Weltwahrnehmung von Vater und Sohn. Goethe stellt die Gefühle und Vorstellungskraft des Kindes dem gesunden Menschenverstand des Vaters gegenüber. Damit teilt er die Meinung eines anderen herausragenden Aufklärer, des englischen Philosophen J. Locke, dass das Gefühl "eine Geistererscheinung der Vernunft" ist. Vielleicht gerade wegen des Gegensatzes zweier unterschiedlicher Welten (Vater – Rationalität, Sohn – Fantasien) führt uns J. W. Goethe zu dem Gedanken, dass es nicht immer der richtige Weg ist, sich nur auf die Vernunft zu verlassen, man muss auch das Gefühl, das Unbewusste, berücksichtigen, was die Romantiker im Gegensatz zu den Vertretern der Aufklärung bevorzugten, für wen die Vernunft die Hauptsache ist.

Tetiana Shovkova (Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-2440-1293

TEACHING GERMANIC STUDIES STUDENTS TO READ PRECEDENT TEXTS

Background. *The linguo-sociocultural paradigm of foreign language teaching strives to equip specialists with not just speaking skills but also a profound understanding of the culture associated with the language being learned. This entails the ability to utilize the language in its cultural context effectively. A precedent text, which is a text frequently used within a cultural setting and recognized by the majority of native speakers, serves as one of the tools for developing both linguistic and sociocultural competence. These texts contain culturally significant linguistic units, symbols, concepts, and knowledge pertinent to the culture of the people as a whole. Precedent texts – especially those of a literary or folkloric nature – extend beyond the realm of literature and can be reinterpreted in various art forms, such as architecture, sculpture, painting, music, and cinema. This process of reinterpretation contributes to the evolution of different artistic disciplines. The ability to reinterpret these works enhances their value in the language-learning process.*

The purpose of this study is to theoretically justify, design, and validate a methodology for teaching Germanic Studies students to read precedent texts in German while actively involving them in project-based activities.

Results and Discussion. *Reading precedent texts enhances both reading competence and linguistic-sociocultural understanding. Additionally, these texts aid students in integrating into the universal cultural framework of humanity. The precedent texts can be classified into three categories: 1) the precedent text itself; 2) a text that describes a precedent phenomenon; and 3) a text that incorporates precedent phenomena, adding a specific modality, content, and moral-ethical or axiological potential. When selecting precedent texts, it is recommended to consider criteria such as the textbook's status, intertextuality, reinterpretation, and the ability to reproduce the texts in both oral and written forms. The methodology for teaching reading comprehension of precedent texts follows a three-stage model: pre-reading, while-reading, and post-reading. In the pre-reading stage, students receive a brief overview of the text, addressing potential content-related challenges and providing relevant extralinguistic context. During the while-reading stage, students actively engage with the text's content and ideas. In the post-reading stage, comprehension of the text's content and meaning is assessed. This stage involves discussing the material and semantically processing the information, drawing on students' reminiscences and reflections about the work. Results from testing this methodology showed that most students demonstrated an increase of 1-2 points in their linguistic and sociocultural competence in reading compared to their overall performance in reading German.*

Keywords: teaching reading, German language acquisition, precedent texts, project-based activities.

BIO

Tetiana Shovkova, PhD in Philology, Assistant Professor, Department of Germanic Philology and Translation, Taras Shevchenko National University of Kyiv. Her research interests include the areas of Teaching FL, Translation Pedagogy, and Germanic Philology.

E-mail: tschovk@ukr.net

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.